

Az *utolsó farkas* című – szintén egyetlen végtelenítettnek tűnő mondatból megkonstruált –, 2009-ben megjelent kisregénye után Krasznahorkai László ismét a farkas-toposzt járja körül egy „Angela” felütéssel kezdődő, feltartóztathatatlan szövegfolym so(d)rán. Ám míg a kisregénybéli narrátor fejében folyton újraírt fabulában az enyészetnek indult állatállomány, addig a *Florian Herscht Bachregénye* alcímmel ellátott elbeszélésben a fokozatosan átalakuló, más-más formát öltő farka hozzáviszi az apokalipszis hírért – ezúttal nem a biodiverzítás kontextusában, hanem kvantumfizikai-zeneesztétikai-fajelméleti vonatkozásban.

András Tamara 65

ÉGSZAKADÁS, FÖLDINDULÁS – *LUPUS IN FABULA*

Krasznahorkai László:

Herscht 07769

Egy egészen emberszabású (*iszonyú?*) angyal, aki Angela Merkelhez címzett leveleiben csak *Herscht 07769* néven, illetve irányítószámon hivatkozik a fiktív tüningiai kisvárosra, Kanára (és benne magára), látszólag akadálytalanul illeszkedik ahhoz a korai Krasznahorkai-regények antropológiai alapját képező társadalmi látlelethez, amely a folyamatos fenyegetettségérzetben élő, kilátástalan kisvárosi közösségekbe vetett, magára maradt, kiátkozott vagy elárvult, *égrőlszakadt* ember archetipikusan determinált alakváltozatain, kollektív sorstragédián keresztül mutatkozik meg. Az apokaliptikus atmoszférában azonosítható sajátos paranoiák, a bevett, mégis működésképtelennek bizonyuló életvezetési stratégiák, az anyagi és/vagy szellemi természetű egzisztenciális válság, valamint a kisközösségek kollektív tudattalanjában lapangó, és onnan egyszerre elementáris erővel feltörő feszültség (amely a *Sátántangó* Estikéjét öngyilkosságba, *Az ellenállás melankóliájának* Valuskáját pedig egy erőszakos támadásban való passzív részvételre – pontosabban az események tehetetlen tanújának szerepébe, majd elmegyógyintézetbe – kényszeríti) az egyfelől autisztikus, másfelől animális, mi több, titáni vonásokkal kontúrozott, szélsőségesen szelíd, ám intellektuálisan infantilis, emberfeletti erővel bíró Florianból nemcsak az Isten bárányát, de az *ember farkasát* is előhívja.

Már amennyiben egyáltalán visszavezethetjük Florian mitikus, magába forduló/magából kiforduló metamorfózisát egy, a tengődő társadalmat működtető mechanonra, amely a kollektívák kölcsönhatás-mechanizmusát kaffkai antinómiákkal terhelt törvények mentén irányítja: „Az Angyal üzenet,

kettős arccal. Ha a bal orcáját mutatja felénk, akkor csak az egyik üzenetet tudjuk elolvasni, ha pedig a jobb orcáját, akkor meg csak a másikat. Az egyik egy végtelenül szelídnek, bölcsnek tűnő, de közömbösen gyöngéd üzenet, míg a másik kíméletlenül elpusztítja azt, amit a Jóisten megteremtett.

66 Ez az univerzum jutott nekünk. Az Angyal pedig, hogy éppen melyik arcával fordul felénk, arra nekünk van egyszer egy kauzális képességeinkkel elérhető magyarázatunk – ahogy Floriannál is találni akarunk és fogunk ilyet –, de arcának fordulatát, hogy mikor melyikkel néz ránk, nem az idő határozza meg, bár nem tudjuk, hogy akkor meg mi a csoda. Nincs köze hozzá annak, mi milyenek voltunk vagy vagyunk éppen. Ő kiismerhetetlen, és egyszerre, egyidejűleg van. Egyszer tétlenül átjárja a mindenséget, máskor tomboló dühvel rombol ebben a mindenségben. Semmit nem tehetünk. Befolyásolhatatlan. Küldetése érthetetlen” – közli a szerző a *Magyar Hangnak* adott interjújában.

Florian, „ez a félnótás árvagyerek” egy helyi – klasszikus, tehát a mindenáron elpusztítandó ellenségként nem a bevándorlókat, hanem a zsidóságot tételező – neonáci szervezet, továbbá a Kanai Szimfonikusok egyazon személyben megtestesülő vezetőjének fennhatósága alatt áll. Az antropomorf angyal szemében „a Bossz” pedig nemcsak munkaadó vagy főnök az ALLES WIRD REIN (vagyis „minden tiszta lesz”) jelszavú felülettisztító, avagy graffiti-eltávolító vállalatnál, hanem afféle gyám is, aki lakhatást, laptopot, Nokia mobiltelefont, valamint mindenekelőtt Bachot „biztosít” számára. Mindezért cserébe a Bossz nem vár mást, mint hogy Florian – ha fizikailag nem is, de mentálisan mindenképpen – maradjon meg tekintélytisztelő tulajdonának, „mint aki elfogadja, hogy a sors ilyen”; márpedig számára „a Bossz volt a sors, amin nem lehet változtatni”. Az agresszív, mégis intim, egyfajta Stockholm-szindrómás szerepkörökre osztott viszony a gyakorlatban többnyire olyan mérsékelt manipulatív gesztusokban nyilvánul meg, mint hogy Floriannak majd minden nap el kell énekelnie a német himnuszt a lokálpatrióta Bossz utasítására, aki azonban korántsem a himnusz zenéjét szerző Haydn művészetének, esetleg a hajdani Nagynémet Birodalom szintén osztrák származású Führerének tulajdonítja a németiség nagyságát, hanem Johann Sebastian Bachnak, Tübingia *szentjének* és *prófétájának*. Az elbeszélés szatirikus szociográfiai szegmenseiben ábrázolt általános kispolgári közeg fel-emelésének és megdicsőítésének szándékával megalakított Kanai Szimfonikusok által is játszani próbált Bach-darabokhoz köthető eisenachi, wechmari, ohrdrufi és mühlhauseni turistalátványosságokat, illetve kultuszhelyeket – valószínűsíthetően egy másik neonáci *falka* tagjai – egy „WIR” felirat, valamint egy farkasfej-ábrázolás formájában sorozatosan megrongálják. Ez pedig nem a német felsőbbrendűség, avagy az emblemikus (a „Heil Hitler” köszöntést jelképező) 88-as szám meggyalázásának vádjával, hanem egy

kozmosz katalizma lehetőségével – és ekképpen a 88-ban sejtett *kettős végtelen* végezetétől való félelemmel – függ össze, legalábbis Florian elképzelése szerint.

A később farkastámadás áldozatául esett, ugyancsak kanai lakos, Ringer a neonáci jelenségekkel kapcsolatban azt gondolta, hogy „az ördög már *eleve* fel van festve arra a falra”, tehát *tenni kell valamit*, hogy ne jelenhessen meg az emberek számára életnagyságban. Florian is hasonló ügyben fordult Németország kancellárjához, ugyanis egy – ha nem is feltétlenül hibásan, de mindenesetre sajátosan interpretált – kvantumfizikai elmélet hatására arra a következtetésre jutott, hogy az Ősrobbanás bármelyik pillanatban mintegy megismételheti magát (pontosabban a saját ellentétét), és ezzel megszűnhet létezni az egész anyagi világ: „...hirtelen rájött, miről van szó, és nagyon megijedt, hogy akkor ez azt jelenti, hogy az egész világmindenség azon a megmagyarázhatatlan tényen nyugszik, hogy egy zárt vákuumtérben minden 1 milliárd anyagi részecske mellett mindig 1 milliárd antianyagi részecske is keletkezik, melyek összetalálkozván kioltják egymást, de aztán egyszer csak, hogy, hogy nem, az 1 milliárd + *egyedik* anyagi részecske után nem jelenik meg az 1 milliárd + *egyedik antianyagi* részecske, és így ez az egész anyagi részecske ott marad a létezésben, vagy egyenesen ez hozza létre a létezést, mint bőség, mint felesleg, mint többlet, mint *hiba*, és ebből, kizárólag ebből és emiatt van az egész mindenség...” Vagyis amennyiben előkerül az az elveszett antianyagi részecske, vagy ha egy adott pillanatban egyszerűen nem jelenik meg az éterben a soron következő anyagi részecske, akkor az értelemszerűen nem felesleget, nem bőséget, és nem többletet fog eredményezni, hanem vegytiszta, vagyis „vegymentes” hiányt.

Mindennek tükrében Florian a természettudományos végzettséggel rendelkező kancellárt egyrészt arra figyelmezteti, hogy a német kormánynak, illetve a Biztonsági Tanácsnak kötelessége tennie valamit annak érdekében, hogy ne következhesen be az egész emberiséget, és ekképpen a társadalmi rendet, mi több, a társadalmakon túli kozmoszt fenyegető katasztrófa, másrészt pedig arra, hogy ebben senki nem szolgálhat nagyobb segítséggel számukra, mint maga Johann Sebastian Bach. Hiszen „...a birodalom, amely Bach zenéjében nemcsak hallható, hanem tapasztalható is, egy *valóságos* birodalom, ami teljesen ellentmond annak a szemléletnek, amely nem ismer el semmi efféle birodalmat, sőt, tagadja, hogy létezne ilyen, de létezik, és magában foglalja azt a világot is, amelyben nekik, együtt a növényekkel, az állatokkal és a szervetlen elemekkel és köztük minden eseménynel, amelynek létezését az emberi elme egyedülként ismeri el, élni adatott...” Vagyis nem más, mint Bach (matematikai minőségben is mesteri

pontossággal művelt) zenéje az, ami magába foglalja azt az univerzális titkot, amire a Német Szövetségi Köztársaság kancellárasszonyának feltétlenül szüksége van ahhoz, hogy győzedelmeskedhessen a világ megmentéséért folytatott – a nemzetektől, és így az „ős-tüiringiai” Bossz által propagált

68 Negyedik Birodalomtól is teljesen független – nagyszerű kozmikus küzdelemben.

Az elbeszélés fel nem fejtett rejtélyekben és megválaszolatlan kérdésekben gazdag dramaturgiáját olyan szürreális jelenségek határozzák meg, mint az Angela Merkel által feladott felbontatlan válaszlevél megérkezése Kana városába, vagy éppen – a Florian bizonyos kvantumfizikai kérdések mentén *az elemi részecskék csodálatos világába* beavató – Köhler úr enigmatikus eltűnése (majd visszatérte utáni leépülése). Utóbbi az ontológiai problémákat felvető, Florian által félreértett kozmológiai keletkezéselmélettel való (a fizikatanítás terminusain túlmutató) foglalatosság helyett kertjében egy, az egész térség számára *előrejelzésekkel* szolgáló meteorológiai állomást kezd üzemeltetni. A hirtelen és kezdeti rigorózus racionalizmusának némileg ellentmondó, *ködös* közérzettel előkerülő Köhler úr érkezéséről az időjárás-jelentések Wetter-Station nevű platformján megjelenő, farkasokról készített videófelvétel ad hírt, amivel a falakra festett ikon, valamint a Ringer házaspárra támadó – majd a neonáci horda tagjaival a zsidó származású Ringer műhelyének felrobbantását vizualizáló Bossz által agyonlőtt – állat memetikai vírusként való elterjedését követően a kisvárosban uralkodó pánik következő stádiumába lép. A folyamatos jelen természeti törvényein örvénylő Florian, aki sem a nemzeti múlt dogmatikus narratíváira, sem a mestere munkásságát meghatározó meteorológia (bár kellően kiszámíthatatlan, a misztikus magyarázatoknak mégis ellenálló) metódusaira nem érzékeny, egyedül az ingatag lábakon álló univerzum – Bach kozmikus zenei kompozícióiban koncentrálódó – elementáris erői vezetnek és vakítják meg, valamint az a baljós felismerés, hogy mindennek megsemmisülése a potenciális pillanatok permanens sorában bármelyik időpontban „éppen annyira bekövetkezhet, mint amennyire nem”.

Arra a kérdésre, hogy honnan jönnek, és miért támadnak a kiránduló Ringerékre az embertől *normális körülmények között* távolságot tartó farkasok, talán a könyv mottója – miszerint „a remény hiba” – adhat választ számunkra. Amiképpen egy, a nemlét kaotikus rendszerén esett hibából egyszer kivált, majd kiterjedt az univerzum (önmagában), vagy ahogyan egykor „kiszületett” Khaoszból Gaia is (hogy *az elemi részecskék rettenetes világához* fűzött remény részvényeseinek legyen majd hol lakoznia/lakolnia), úgy valóban megismétlődhet *a robbanás*, egyfajta inverz iránnyal, teret nyitva ezzel az elveszetteknek hitt antianyagnak. Ha máshogy nem, hát egy, a csillagászati szakkifejezés szerinti *átellenes mélyponttal* összezsengő Nadír név viselőjének

kávját előszeretettel fogyasztó neonácik törzshelyeként szolgáló Aral-kút-
nál bekövetkező erőszakos aktus következményeként, amely mintegy meg-
repteti a kétoldalú érmét a levegőben, hogy a folyamatos készenléti állapot
közepette a tét embertelen erővel essen a másik arcával *a földre*:

„mintha mindennek vége volna máris, pedig nem volt még vége, a 69
Bossz például azt mondta neki, Floriannak, hogy most jött el a mi
időnk”. Az antianyag-részecske valahol, egy belső, bekerített, izolált, látszó-
lag *hermetikusan zárt* feketelyukban megmozdul, és a farkas elindul: „WIR
KOMMEN” – mire a visszhang így szól: „csak a testemen át!”

De vajon anarchisztikusnak tekinthető-e egyáltalán a káosz –
mint a *teremtést megelőző tátongó úr* –, ha e nemlét afféle abszolút an-
nihiláción alapszik, melynek során az anyagi és antianyagi részecskék
energiává alakulnak, és ekképpen rendre kioltják egymást? Végtére is,
nem azon kardinálisan kaotikus képlettel írható le a megvalósult *világ-
rend*, miszerint a hibából született remény szükségszerűen rettenetet
rendel maga mellé az elemi egyensúly visszaállítása végett? Ha elkö-
vetjük azt a hibát, hogy átolvassuk az antianyag mibenlétét vázlatosan
definiáló Wikipédia-szócikket, olyan választ kaphatunk a könyvben
körbejárt kérdésekre, ami talán nem is igényli a további kommentálást.
„Nincs elvi különbség az anyag és antianyag között. Ha egy részecskén
töltéstükrözést hajtunk végre, akkor megkapjuk az antirészecskéjét.
Vannak olyan részecskék, amelyek saját maguk antirészecskéi. [...] Az
antianyag műszerekkel megfigyelve ugyanolyan tulajdonságokat
mutat, mint a közönséges anyag: ugyanazok az emissziós és abszorpció-
s spektrumai, mágneses tulajdonságai, tehetetlen tömege.” Az emisszió *levegőterhelést*, az abszorpció pedig *elnyelési folyamatot*
jelent... Ezzel együtt Rainer Maria Rilke első duinói elégiájának egyik
– Nemes Nagy Ágnes fordításában idézett – részlete is fogódzót nyúj-
that számunkra az elbeszélés eseményei mögött mintegy korrelációkomple-
xumként kibontakozó dramaturgiai dimenzió törvényszerűségeinek, valamint
Florian „kimérikus” karakterének megértésében: „Ki volna az hát, / aki kellene
nékünk? Angyal nem, nem is ember, / és a fülelő állatok észreveszik már, /
hogy mily bizonytalanul vagyunk mi otthon / a megfejtett világban.”

Számos (számtalan?) nép- és hőmese megkerülhetetlen motívuma
az úgynevezett *hálás állat*, ami szerepköre szerint az élete megmentéséért
cserébe, vagy bárminemű gáláns gesztust viszonzva megsegíti az egyébként
korlátos képességekkel bíró mesehőst – jellemzően egy mágikus talizmán
vagy tulajdonság formájában, és a „jótett helyébe jót várj” jelmondat jegy-
ében. Ebben a mesetípusban gyakran szerepel a farkas *sánta hírhozó*ként,
afféle bukott Hermészként, kinek hogy, hogy nem, lekopott a lábáról szár-
nyas cipője. A lábon lőtt Florian talán még most is a Saale partján ül, és még

egyszer, utoljára levelet csúsztat az arra sodródó, megüresedett palackba, melyből szörnyű szelleme kiszabadult, mikor (saját Janus-arcával szembe-sülve) végérvényesen be kellett látnia: „várhatjuk, hogy a világnak, az univerzumnak, a teljességnek, a Valaminek vége legyen, és mindebbe mi
70 is belepusztuljunk, de nem várunk kell az apokalipszisre, hanem meg kell értenünk, írta Florian Angela Merkel Kancellárasszonynak Berlinbe, hogy az apokalipszis az életnek, a világnak, az univerzumnak, a Valaminek a *természetes* állapota”. És bár azt mindössze sejtenünk adatott, hogy mit írhat végső levelében, és kinek címezheti azt Florian, egyvalamivel kapcsolatban a legkevesebb kétségünk sem lehet a *Herscht 07769* elolvasása után: mikor a farkas teliholdat, az ember – újra, és talán utoljára – farkast kiált. (*Magvető, Bp., 2021*)

